

dat, zeker, de Joden de Unie geen moeilijkheden wilden bezorgen maar dat 'afwijzen nu, na opneming eerst, voor ons – zo niet ook voor de beweging zelf – een grote slag zou zijn die wij onszelf niet aanbrengen.'¹ *'Die Juden wollten nicht aus eigenen Stücken aus der Unie austreten'*, aldus Homan weer tegen zijn relatie; *'Die Unie selbst aber ist zurzeit noch nicht stark genug um eine Säuberung vorzunehmen. Dies würde zuviel Wind in die Segel von Colijn und Vorrink blasen und vor Allem die sozialistischen Arbeiter dazu bringen, sich von der Unie abzuwenden.'*²

Het rapport waarin van dit gesprek met Homan verslag uitgebracht werd, was voor *Generalkommissar* Schmidt bestemd; enkele weken na de Februari-staking ging deze tot actie over. In een van de periodieke besprekingen die hij met Homan voerde, zei hij dat hij, alle oppositie van de NSB ten spijt, de Unie belangrijk meer steun zou kunnen bieden indien zij de Joodse leden zou uitstoten. Dat laatste werd door Homan geweigerd maar het zou natuurlijk een andere zaak zijn indien de Joden eigener beweging de Unie verlieten. Het gaf Homan en de Quay wel een hoogst onbehagelijk gevoel dat zij dat punt aan de orde moesten stellen. Het was ook praktisch niet zo gemakkelijk te verwezenlijken: wie of welke instantie zou de Joden er toe kunnen bewegen, zich uit de Unie terug te trekken?

Weer zocht Homan contact met opperrabbin Dasberg; met hem sprak hij over 'een mogelijke uittreding' van de Joden uit de Unie.³ Dasberg verwees hem naar de voorzitter van de sinds enkele maanden functionerende Joodse Coördinatie-Commissie, mr. L. E. Visser, de uit zijn ambt ontheven en inmiddels ook ontslagen president van de Hoge Raad. In aanwezigheid van Dasberg vond met hem, Visser, eind maart een gesprek plaats; ook de Quay nam er deel aan. 'Homan opende', legde Visser een kleine negen maanden later vast,

'maar was zeer verward en ik heb nooit goed begrepen waar hij eigenlijk heen wilde. Een bepaald verzoek aan ons, te willen bewerken dat er Joden zouden uittreden, deed hij niet, dat hij echter de Joodse leden als een moeilijkheid beschouwde, liet hij doorschemeren. Hij zat meest met de hand onder het hoofd, zeggende dat het zo'n moeilijke kwestie was. Met de Quay viel beter te praten, doch hij bleef aan de oppervlakte, zeide dat men van hen verlangde de erkenning van het bestaan van een Joods vraagstuk en wat wij daarvan dachten.'⁴

¹ Brief, 23 april 1941, van S. Dasberg aan J. Linthorst Homan. ² *Stimmungsbericht* 2/41, p. 12. ³ L. E. Visser: 'Nota van mijn besprekingen met de Nederlandse Unie' (18 dec. 1941), p. 1 (Doc I-1798 A). Deze nota, door Visser kort voor zijn dood geschreven, geeft van de datering van de gesprekken die hij memoreert, een onjuist beeld. ⁴ A.v.